

ARTYKUŁY**Leszek KUCHARSKI*, Błażej CHMIELECKI******DENDROFLORA PARKU ZAMKOWEGO W UNIEJOWIE
– STAN OBECNY I ZMIANY****WSTĘP**

Jednym z elementów krajobrazu naszego kraju są parki i ogrody ozdobne zakładane wokół siedzib ludzkich. Obiekty, których ważnym składnikiem są drzewa i krzewy, tworzą nie tylko wokół pałaców i dworów, ale także przy wiejskich chatkach. Wokół tych ostatnich pełniły one zwykle funkcję użytkowo-ozdobną. Rola urządzonej wysokiej zieleni w małych miastach i na wsiach nie zawsze jest doceniana. Te zadrzewienia w krajobrazie rolniczym pełnią bardzo ważną rolę. Znaczna część parków wiejskich powstała w XIX lub 1. połowie XX w. po przebudowie starszych założeń ogrodowych. W niektórych z nich można jeszcze odnaleźć ślady kompozycji po dawnych parkach dworskich. Są one świadectwem rozwoju sztuki ogrodowej na naszych ziemiach oraz pokazują przekrój historycznych stylów w tej sztuce. Parki wokół dworów i zamków pełnią również ważną funkcję kulturalną. Obiekty te są zwykle układem złożonym ze składników przyrodniczych: ukształtowania terenu, wody i roślinności, oraz architektonicznych: m.in. kompozycja, mała architektura ogrodowa, w tym rzeźby i niewielkie budowle. Te obiekty należy traktować jako dorobek kulturowy narodu. Stanowią świadectwo rozwoju jego gustu oraz siły gospodarczej. Parki mogą być także obiektem badań naukowych. Interesują się nimi: historycy sztuki, architekci krajobrazu, a także botanicy, szczególnie badacze drzew – dendrologi. Dla historyków sztuki i architektów krajobrazu są to obiekty do badań stylów panujących w sztuce ogrodniczej. Przyrodnicy zajmują się aklimatyzacją obcych gatunków drzew i krzewów. Niektóre z parków, ze swoją bogatą dendroflorą, stanowią swoiste ogrody botaniczne (arboreta)¹. Parki to także miejsca występowania licznych

* Leszek Kucharski, dr hab., prof. nadzw., Uniwersytet Łódzki, Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Katedra Ochrony Przyrody, 90-237 Łódź, ul. Banacha 1/3.

** Błażej Chmielecki, dr, absolwent Uniwersytetu Łódzkiego, Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska, kierunku Ochrona Środowiska i Studium doktoranckiego Ekologia i Ochrona Środowiska, 90-237 Łódź, ul. Banacha 1/3.

pomników przyrody. Właśnie w tych obiektach znajduje się duża część najstarszych drzew odnotowanych w naszym kraju². Parki wiejskie stanowią ostoję dla wielu gatunków chronionych i zagrożonych flory i fauny polskiej³.

Na obszarze obecnego województwa łódzkiego istniało około 200 parków podworskich⁴. Wiele z nich, w okresie po II wojnie światowej, uległo całkowitemu zniszczeniu. Niektóre przetrwały w stanie szczątkowym w postaci kępy starych, zaniedbanych drzew. Park w Uniejowie należy do obiektów zachowanych w stosunkowo dobrym stanie. W okresie od jego założenia do początku XXI stulecia nie dokonano w nim większych zmian. W tym czasie wprowadzono tylko niewielkie uzupełnienia w drzewostanie parku⁵. Obecnie trwa rewaloryzacja i dostosowanie do nowej funkcji – parku zdrojowego.

Celem tego opracowania jest:

- przedstawienie aktualnej dendroflory parku i określenie zmian, jakie w niej zaszły w ostatnim półwieczu;
- pokazanie przyrodniczego znaczenia parku w krajobrazie Uniejowa i jego najbliższego otoczenia.

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTU BADAŃ

Park zamkowy w Uniejowie zajmuje powierzchnię 32 ha. Położony jest na lewym brzegu Warty, która wyznacza jego wschodnią granicę. Prawie płaska po-

¹ R. Olaczek, *Funkcje parków wiejskich. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego*, Zakład Ochrony Przyrody PAN, Kraków 1978; D. Fijałkowski, M. Kseniak, *Parki wiejskie Lubelszczyzny*, PWN, Warszawa 1982; M. Szczepanik-Janyszek, J. Wiland-Szymańska, *Park przydworski w Mikuszewie – interesujący obiekt przyrodniczy Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego*, Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu, CCCXXII, Bot. 3, 2000; K. Latowski, J. Zieliński, *Parki wiejskie – wybrane zagadnienia geobotaniczne i kulturowe*, [w:] M. Wojterska (red.), *Szata roślinna Wielkopolski i Pojezierza Południowopomorskiego*, przewodnik sesji terenowych 52 Zjazdu PTB, Poznań, 24–28 września 2001; M. Truchan, Z. Sobisz., *Parki podworskie wschodniej części Wysoczyzny Damnickiej*, Słupskie Prace Botaniczne 2, 2005; A. Kułak, J. Sender, *The state of dendroflora preservation in urban and rural ex-manor park*, Teka Kom. Ochr. Kszt. Środ. Przyr. – OL PAN 9, 2012.

² L. Kucharski, *Ochrona prawna starych drzew w województwie łódzkim – stan obecny i propozycje*, [w:] *Dendrologia w badaniach środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego. Historia, stan obecny i wizja przyszłości*, materiały Zjazdu Sekcji Dendrologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Szklarska Poręba, 25–27 czerwca 2008, Sekcja Dendrologiczna PTB, Poznań 2008; J. Hereźniak, *Mocarze czasu – pomnikowe drzewa w świecie i na ziemi łódzkiej*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2013.

³ R. Olaczek, *Parki wiejskie ostoją rodzimej flory leśnej*, *Chrońmy Przyrodę Ojczyzn* 28 (2), 1972; tenże, *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*, *Acta Univ. Lodz.*, Ser. II, 2, 1976; K. Latowski, J. Zieliński, *Parki wiejskie – wybrane zagadnienia geobotaniczne i kulturowe*.

⁴ M. Drzał, *Parki w Polsce*, Dokumentacja Geograficzna IGiPZ PAN, 1–2, 1975.

⁵ R. Olaczek, *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*; H. Andrzejewski, J. K. Kurowski, *Park zamkowy w Uniejowie. Ścieżka edukacyjno-turystyczna*, Urząd Miasta, Uniejów 2004.

wierzchnia parku wzniesiona jest około 2–3 m ponad poziom wody. W dużej części uniejowski park jest położony na terasie zalewowej Warty. Najwyższym jego punktem jest sztuczne wyniesienie, na którym wybudowano zamek. W północno-zachodniej części parku przetrwały fragmenty starorzeczy, które zostały zaadaptowane na potrzeby kompozycji ogrodu. Na zachód od parku położone są wilgotne łąki, które od pozostałej części doliny oddziela wysoki wał przeciwpowodziowy.

W historii uniejowskiego zamku można wyróżnić kilka okresów. Budowla ta, pochodząca z około połowy XIV w., swoje powstanie zawdzięcza arcybiskupowi gnieźnieńskiemu Jarosławowi Bogorii ze Skotnik. W kolejnych wiekach zamek był kilkakrotnie przebudowywany. Ostatniej większej przebudowy dokonali około 1638 r. biskup Jan Wężyk i w 1645 r. Maciej Łubiński. Wówczas to zamek przestał być budowlą obronną i stał się rezydencją prymasowską. Być może już wtedy w jego sąsiedztwie mogły się znajdować użytkowo-ozdobne ogrody. Niestety, brak dowodów na istnienie założenia ogrodowego wokół przebudowanego obiektu. Kolejny okres w historii zamku rozpoczyna się w latach 30. XIX w., kiedy to stał się on siedzibą estońskiej rodziny Tollów. Obecny park zamkowy w Uniejowie został założony w drugiej połowie XIX wieku przez Aleksandra Tolla. W *Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego*⁶ jest krótka wzmianka na jego temat: „[...] Stary zamek arcybiskupi, dziś rezydencja właściciela majoratu Kościelnica; przy zamku piękny park...”. Można przypuszczać, że park wokół zamku powstał między 1860 a 1870 rokiem⁷. Niestety, niewiele wiemy na temat kompozycji ówczesnego założenia ogrodowego. Wiadomo, że najważniejszym składnikiem parku był zamek. Główna oś kompozycji ogrodu poprowadzona została od zamku i jego tarasu w kierunku północno-zachodnim. Ogród był częścią większego kompleksu leśnego, dlatego w układzie przestrzennym parku wykorzystano przede wszystkim naturalne walory tego terenu. Aleja wzdłuż głównej osi parku wysadzana była najprawdopodobniej po obu stronach drzewami. Skarpę tarasu obsadzono natomiast niskimi roślinami. Aleja prowadząca od schodów tarasu rozszerzała się, by okrążyć kwietnik kobiercowy. Po obu stronach alei założono ozdobne rabaty kwiatowe. Na terenie parku znajdowała się jeszcze oranżeria, ale trudno określić jej lokalizację. Głównym elementem wodnym parku było starorzecze oraz kanał Ulgi⁸. Drogi miały charakter obwodnicowy, specyficzny dla założeń z tego okresu. Park został otoczony aleją okrężną, prawdopodobnie wysadzaną po obu stronach drzewami. Mniejsze drogi prowadzone były po łukach krajobrazowo wpisanych w teren. W parku istniały również co najmniej dwa mostki: przez starorzecze oraz w pobliżu połączenia starorzecza i kanału Ulgi⁹.

⁶ B. Chlebowski (red.), *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, Druk „Wiek”, Nowy Świat, T. XII, Nr 61, Warszawa 1892.

⁷ R. Olaczek, *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*.

⁸ K. Piotrowska-Nosek, *Analiza historyczna. Park Zamkowy w Uniejowie*, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, Warszawa 2003.

⁹ R. Olaczek, *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*; L. Krantz, *Zamek w Uniejowie*, PWN, Warszawa–Poznań 1980; J. Szymczak, *Uniejów. Dzieje mia-*

W okresie ostatnich kilkudziesięciu lat układ kompozycyjny parku stał się mniej wyraźny. Park był przez długi czas miejscem pozyskiwania drewna, przez co zmienił się skład drzewostanu parkowego. W wyniku procesu naturalnej sukcesji oraz braku regularnej pielęgnacji drzew stopniowemu zatarciu uległy także wnętrza parkowe. Dość dobrze zachowały się natomiast niektóre elementy kompozycji parku, takie jak aleja obwodnicowa wokół parku z pozostałościami pierwotnych nasadzeń oraz główna oś kompozycyjna. Aleja grabowa biegnąca wzdłuż kompleksu uzdrowiskowego jest prawdopodobnie wyrosniętym żywopłotem grabowym, który wobec braku pielęgnacji osiągnął znaczne rozmiary. Na podstawie zachowanego do obecnych czasów drzewostanu trudno jednak określić przestrzenną kompozycję parku z okresu hrabiego Tolla. W wyniku prac melioracyjnych przeprowadzonych w latach 60. ubiegłego wieku zmieniły się znacznie stosunki wodne w parku. Wał przeciwpowodziowy wpłynął na układ wód powierzchniowych, powodując przerwanie ich ciągłości oraz zmianę statorzecza w bezodpływowy zbiornik wodny. Przebieg niektórych historycznych alejek uległ zatarciu w wyniku spontanicznego ich zarastania. Główne drogi parkowe ze względu na ich usytuowanie na nasypach zachowały się najprawdopodobniej w ich historycznej lokalizacji¹⁰.

METODY BADAŃ

Opracowaniem objęto cały park zamkowy w Uniejowie. Obiekt został podzielony na dwie części. Wokół zamku znajduje się ozdobna część parku, natomiast jego północny fragment ma charakter naturalny (leśny). Na planie parku (ryc. 1) sektory w części leśnej oznaczono cyframi rzymskimi (I–XV), a fragment wokół zamku literami (A–D). Inwentaryzację dendroflory założenia ogrodowego wykonano jesienią 2013 i wiosną 2014 roku. W trakcie badań terenowych określono jej: aktualny skład gatunkowy, liczebność poszczególnych gatunków drzew i krzewów, dokonano pomiaru średnicy pni najgrubszych (powyżej 75 cm średnicy) rodzimych i najcenniejszych obcych taksonów drzew. Średnicę drzew mierzono na wysokości 1,30 m (pierśnicy). Do oceny liczebności poszczególnych taksonów wprowadzono następującą skalę: (–) – nieodnotowany, wcześniej notowany¹¹, + – rzadki (1–5 okazów), ++ – średnio częsty (6–20 okazów), +++ – częsty (powyżej 20 okazów). Dane dotyczące nowych nasadzeń drzew i krzewów (w latach 2013 i 2014) uzupełniono z wykorzystaniem opracowania dotyczącego rewaloryzacji parku zamkowego w Uniejowie¹². Polskie i łańskie

sta, Towarzystwo Przyjaciół Uniejowa i Polskie Towarzystwo Historyczne, Łódź–Uniejów 1995; K. Piotrowska-Nosek, *Analiza historyczna. Park Zamkowy w Uniejowie*; M. Łuczak, *Rewaloryzacja dendrologiczna z wykazem zabiegów ochronnych i uzupełnień w drzewostanie parku zabytkowego w Uniejowie*, Towarzystwo Ochrony Krajobrazu, Łódź 2011.

¹⁰ K. Piotrowska-Nosek, *Analiza historyczna. Park Zamkowy w Uniejowie*.

¹¹ R. Olaczek, *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*.

¹² G. Ojrzyńska, *Zespół parkowo-zamkowy w Uniejowie. Projekt techniczny szaty roślinnej dla wybranych fragmentów obiektu*, Urząd Gminy, Uniejów 2013.

nazwy drzew i krzewów są zgodne z *Krytyczna listą roślin naczyniowych Polski*¹³. Nazwy drzew i krzewów niewymienione w powyższym opracowaniu oraz odmiany uprawne (kultywary) podano za pracami następujących autorów: Hieke, Seneta, Dolatowski, Czekalski, Bugała¹⁴.

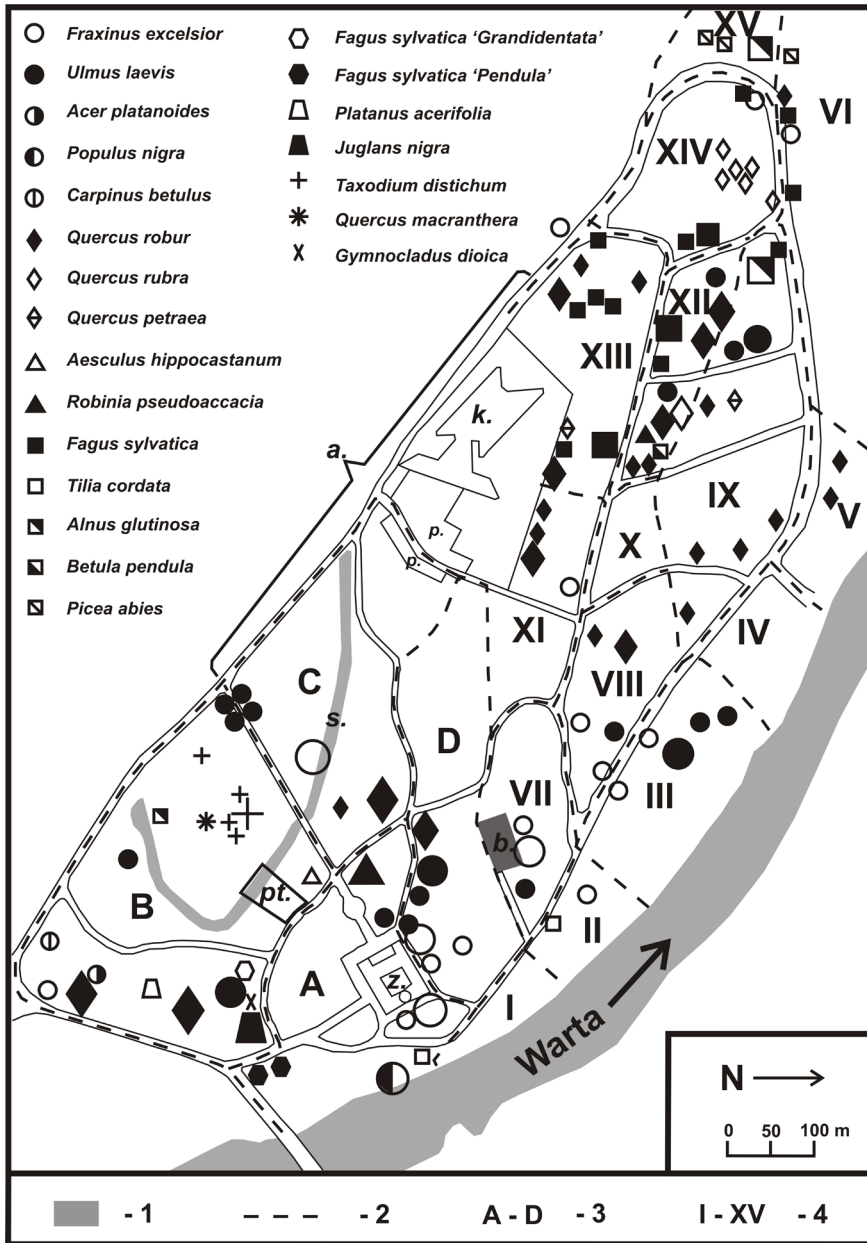
WYNIKI

Obecnie na obszarze parku zamkowego w Uniejowie występuje 151 taksonów drzew i krzewów. Naturalny charakter zadrzewień na przeważającej części inwentaryzowanego obiektu sprawia, że duża część odnotowanych tu gatunków drzew i krzewów jest pochodzenia rodzimego i naturalnego (samosiewy). Wśród nich dominują gatunki związane z mezo- i eutroficznymi lasami liściastymi z klasy *Quercus-Fagetea*. Z 17 gatunków należących do tej grupy, 12 związanych jest z lasami grądowymi, a 5 z łęgami. Znacznie mniej, bo po 5 gatunków, to drzewa i krzewy charakterystyczne dla leśnych i zaroślowych zbiorowisk z klasy *Salicetea purpureae* i *Rhamno-Prunetea*. Tylko 4 gatunki drzewiaste są typowe dla zbiorowisk leśnych i krzewiastych rozwijających się na mokrych glebach torfowych i mineralno-torfowych (*Alnetea glutinosae*). Nieliczne okazy drzew, należące do 4 gatunków, związane są z borami (*Vaccinio-Piceetea*). W częściach środkowej i północno-zachodniej założenia ogrodowego, w drzewostanie dominują gatunki związane z grądem *Tilio-Carpinetum*. W północnej i we wschodniej części parku spotyka się niewielkie powierzchnie zbiorowisk przypominających łęgi. Wzdłuż koryta rzeki występują małe płyty wiklin nadrzecznych *Salicetum pentandro-cinerae*. W północno-wschodniej, najbardziej naturalnej części parku odnotowano także płyty łęgu jesionowo-olszowego oraz pozostałości po łęgu wierzbowo-topolowym *Populetum nigrae*.

Wśród najbardziej okazałych rodzimych gatunków drzew związanych z grądami najliczniej reprezentowane są dęby szypułkowe *Quercus robur*. Z około 50 okazów dębu szypułkowego, których średnica pnia przekracza 75 cm, najgrubszy ma średnicę 145 cm. Rośnie on w przyzamkowej części parku (ryc. 1, tab. 1). Znacznie rzadziej spotykany jest dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*. Tylko pnie dwóch z nich przekraczają średnicę 90 cm (ryc. 1, tab. 1). Niezbyt często występują również lipy drobnolistne *Tilia cordata*. Najgrubszy okaz tego gatunku drzewa (90 cm) odnotowano w sąsiedztwie zamku. Częściej stwierdzano rodzime klony (*Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus* i *A. campestre*). Większość z nich to młode drzewa, pochodzące najczęściej z samosiewu. Najgrubszy z nich to klon pospolity *Acer platanoides* – 70 cm. Natomiast najokazalszy grab pospo-

¹³ Z. Mirek, H. Piękoś-Mirkowa, A. Zając, M. Zając, *Flowering plants and pteridophytes of Poland a checklist. Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski*, Instytut Botaniki im. Władysława Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków 2002.

¹⁴ K. Hieke, *Praktická dendrologie*, SZN, Praha 1978; W. Seneta, *Dendrologia*, PWN, Warszawa 1987; M. Czekalski, *Różaneczniki*, PWRiL, Warszawa 1991; W. Bugała, *Drzewa i krzewy dla terenów zieleni*, PWRiL, Warszawa 2000; W. Seneta, J. Dolatowski, *Dendrologia*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2008.

Ryc. 1. Rozmieszczenie najgrubszych okazów drzew w parku zamkowym w Uniejowie
 Objasnienia: 1 – wody; 2 – granice sektorów; 3 – sektory części parkowej; 4 – sektory części leśnej; a. – aleja grabowa; b. – boisko; k. – kompleks uzdrowiskowy; p. – parking; pt. – ptaszarnia; s. – starorzecze; z. – zamek
 Źródło: opracowanie własne

lity *Carpinus betulus* rośnie w południowo-zachodniej części parku. Jego średnica na wysokości 1,30 m wynosi 60 cm. Części parku położone na potencjalnym siedlisku wilgotnego grądu *Tilio-Carpinetum stachyetosum sylvaticae* to miejsca występowania stosunkowo licznych dorodnych okazów wiązu szypułkowego *Ulmus laevis*. Wśród nich wyróżniają się osobniki rosnące w sektorze D (na zachód od zamku) (ryc. 1, tab. 1). Występujące w parku potężne buki zwyczajne *Fagus sylvatica* pochodzą z nasadzeń. Spotyka się je w zachodniej, suchszej części parku oraz na niskich stokach wałów ziemnych, na których biegną alejki parkowe. Najokazalsze osobniki buków (o średnicy pnia przekraczającej 1 m) rosną w leśnym fragmencie parku (sektor XII i XIII) (ryc. 1). Wśród rodzimych gatunków drzew iglastych zwracają uwagę swoimi rozmiarami świerki pospolite *Picea abies* rosnące na zachodnim skraju parku. Najgrubszy z nich ma średnicę 70 cm. Z drzew związanych z wilgotniejszymi lasami, na uwagę zasługują jesiony wyniosłe *Fraxinus excelsior*. Są one dość licznie notowane w środkowej części założenia ogrodowego. Najpokaźniejszy z nich, o średnicy 110 cm, rośnie w pobliżu zamku. Na brzegu koryta Warty stwierdzono topolę czarną *Populus nigra*, która jest najgrubszym drzewem parku. Jej średnica na wysokości 1,3 m wynosi około 185 cm.

Tabela 1. Wykaz drzew i krzewów stwierdzonych w parku zamkowym w Uniejowie

L.p.	Gatunek/odmiana	Pochodzenie	Liczebność	Uwagi
1	2	3	4	5
1.	<i>Abies alba</i> Mill.	R(V-P)	+	
2.	<i>Abies concolor</i> (Gordon & Glend.) Lindl. ex Hildebr.	O	+	Nas.
3.	<i>Acer campestre</i> L.	R(Q-F)	++	
4.	<i>Acer negundo</i> L.	O(A)	++	
5.	<i>Acer platanoides</i> L.	R(O-F)	+++	70(B)
6.	<i>Acer platanoides</i> L. ‘Schwedleri’	R(K)	+	
7.	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	R(Q-F)	+	
8.	<i>Acer pseudoplatanus</i> L. ‘Purpureum’	R(K)	+	
9.	<i>Acer saccharinum</i> L. ‘Laciniatum’	R(K)	+	
10.	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	R(A)	++	95(B)
11.	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.	R(Al.glu.)	+++	60+60(IX); 102(XV)
12.	<i>Amelanchier lamarckii</i> F. G. Schroed.	O	+	Nas.
13.	<i>Betula pendula</i> Roth	R	+++	60(XII)

Tab. 1 (cd.)

1	2	3	4	5
14.	<i>Betula pubescens</i> Ehrh.	R(V-P)	(-)	
15.	<i>Buxus sempervirens</i> L.	O	++	Nas.
16.	<i>Carpinus betulus</i> L.	R(Q-F)	++	60(B)
17.	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	R(Q-F)	+	
18.	<i>Cornus alba</i> L. 'Aurea'	O(K)	+	Nas.
19.	<i>Cornus alba</i> L. 'Elegantissima'	O(K)	+	Nas.
20.	<i>Cornus alba</i> L. 'Gouchaultii'	O(K)	+	Nas.
21.	<i>Cornus alba</i> L. 'Sibirica'	O(K)	+	Nas.
22.	<i>Cornus alternifolia</i> L.	O	+	Nas.
23.	<i>Cornus alternifolia</i> L. 'Argentea'	O(K)	+	Nas.
24.	<i>Cornus controversa</i> Hemsl. ex Prain 'Variegata'	O(K)	+	Nas.
25.	<i>Cornus kousa</i> Hance var. <i>chinensis</i>	O(K)	+	Nas.
26.	<i>Cornus kousa</i> Hance 'Satomi'	O(K)	+	Nas.
27.	<i>Cornus mas</i> L. 'Variegata'	O(K)	+	Nas.
28.	<i>Cornus sanguinea</i> L.	Rh-Pr	++	
29.	<i>Cornus sanguinea</i> L. 'Midwinter Fire'		++	Nas.
30.	<i>Cornus sericea</i> L. emend. Murray 'Flaviramea'	O(K)	++	Nas.
31.	<i>Corylus avellana</i> L.	R(Q-F)	+++	
32.	<i>Corylus colurna</i> L.	O	(-)	
33.	<i>Crataegus laevigata</i> (Poir.) DC.	R(Rh-Pr)	+	
34.	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	R(Rh-Pr)	++	
35.	<i>Euonymus europaea</i> L.	R(Q-F)	++	
36.	<i>Euonymus fortunei</i> (Turcz.) Hand.-Mazz.	O	+	Nas.
37.	<i>Fagus sylvatica</i> L.	R(Q-F)	+++	90+115 (XII); 110(XIII); 100(XIV)
38.	<i>Fagus sylvatica</i> L. 'Fastigiata'	R(K)	+	
39.	<i>Fagus sylvatica</i> L. 'Grandidentata'	R(K)	+	85(B)

1	2	3	4	5
40.	<i>Fagus sylvatica</i> L. ‚Pendula’	R(K)	+	53(I); 56(I)
41.	<i>Forsythia x intermedia</i> Zabel. ‚Goldzauber’	O(K)	++	
42.	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	Q-F	+++	105(A); 105(C); 110(D); 100(VII);
43.	<i>Fraxinus excelsior</i> L. ‚Elegantissima’	R(K)	(-)	
44.	<i>Gymnocladus dioica</i> (L.) K. Koch	O	+	30(B)
45.	<i>Hydrangea serrata</i> (Thunb.) Ser. ‚Intermedia’	O(K)	+	Nas.
46.	<i>Juglans nigra</i> L.	O	+	105(B)
47.	<i>Juniperus communis</i> L.	R	+	
48.	<i>Juniperus sabina</i> L.	R	+	
49.	<i>Kolkwitzia amabilis</i> Graebn.	O	+	
50.	<i>Larix decidua</i> Mill.	R	+	
51.	<i>Ligustrum vulgare</i> L.	Rh-Pr	++	
52.	<i>Magnolia x brooklynensis</i> G. Kalmbacher ‚Elizabeth’	O(K)	+	Nas.
53.	<i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh) Nutt.	O	+	
54.	<i>Malus domestica</i> Borkh.	O	+	
55.	<i>Malus prunifolia</i> (Willd.) Borkh.	O	(-)	
56.	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	R	+	
57.	<i>Padus avium</i> Mill.	R(Q-F)	++	
58.	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planch. in A. & C. DC.	O	+	
59.	<i>Philadelphus coronarius</i> L. ‚Aureus’	O(K)	++	Nas.
60.	<i>Philadelphus coronarius</i> L. ‚Biały Karzeł’	O(K)	++	Nas.
61.	<i>Philadelphus coronarius</i> L. ‚Rusalka’	O(K)	++	Nas.
62.	<i>Philadelphus coronarius</i> L. ‚Schneesturm’	O(K)	++	Nas.
63.	<i>Physocarpus opulifolius</i> (L.) Maxim. ‚Red Baron’	O(K)	++	Nas.
64.	<i>Picea omorica</i> (Pančić) Purk.	O	+	Nas.
65.	<i>Picea abies</i> (L.) H. Karst.	R(V-P)	+	70(XV)

Tab. 1 (cd.)

1	2	3	4	5
66.	<i>Picea pungens</i> Engelm. ‚Argentea’	O(K)	+	
67.	<i>Picea pungens</i> Engelm. ‚Glauca’	O(K)	+	
68.	<i>Pinus mugo</i> Turra	R	+	
69.	<i>Pinus nigra</i> J. F. Arnold	O	+	
70.	<i>Pinus sylvestris</i> L.	R(V-P)	+	
71.	<i>Platanus x hispanica</i> Mill. ex Münchh.	O	+	90(B)
72.	<i>Populus nigra</i> L.	R(Sal.pur.)	+	185 (A)
73.	<i>Populus nigra</i> L. ‚Italica’	R(K)	(-)	
74.	<i>Populus tremula</i> L.	R	++	
75.	<i>Potentilla fruticosa</i> L.	O	++	
76.	<i>Prunus cerasifera</i> Ehrh.	R	+	
77.	<i>Pseudotsuga menziesii</i> (Mirb.) Franco	O	+	
78.	<i>Pyrus communis</i> L.	R	+	
79.	<i>Quercus macranthera</i> Fisch. & C. A. Mey. ex Hohen.	O	+	40(B)
80.	<i>Quercus petraea</i> (Matt.) Liebl.	R(Q-F)	++	95(IX), 95(XIII)
81.	<i>Quercus robur</i> L.	R(Q-F)	+++	130(B); 145(B), 140(XI)
82.	<i>Quercus rubra</i> L. ‚Concordia’	R(K)	+	
83.	<i>Quercus rubra</i> L. ‚Fastigiata’	R(K)	+	
84.	<i>Quercus rubra</i> L.	O	++	120(XII)
85.	<i>Rhododendron</i> ‚Album Novum’	O(K)	++	Nas.
86.	<i>Rhododendron</i> ‚America’	O(K)	++	Nas.
87.	<i>Rhododendron</i> ‚Anneke’	O(K)	++	Nas.
88.	<i>Rhododendron</i> ‚Blutopia’	O(K)	++	Nas.
89.	<i>Rhododendron</i> ‚Calsap’	O(K)	++	Nas.
90.	<i>Rhododendron</i> ‚Cannon’s Double’	O(K)	++	Nas.
91.	<i>Rhododendron</i> ‚Casanova’	O(K)	++	Nas.

1	2	3	4	5
92.	<i>Rhododendron</i> ‘Catawbiense Boursault’	O(K)	++	Nas.
93.	<i>Rhododendron</i> ‘Catawbiense Grandiflorum’	O(K)	++	Nas.
94.	<i>Rhododendron</i> ‘Cecile’	O(K)	++	Nas.
95.	<i>Rhododendron</i> ‘Csardas’	O(K)	++	Nas.
96.	<i>Rhododendron</i> ‘Duke of York’	O(K)	++	Nas.
97.	<i>Rhododendron</i> ‘Feuerwerk’	O(K)	++	Nas.
98.	<i>Rhododendron</i> ‘Gislinde’	O(K)	++	Nas.
99.	<i>Rhododendron</i> ‘Golden Eagle’	O(K)	++	Nas.
100.	<i>Rhododendron</i> ‘Goldflame’	O(K)	++	Nas.
101.	<i>Rhododendron</i> ‘Irene Koster’	O(K)	++	Nas.
102.	<i>Rhododendron</i> ‘Karibia’	O(K)	++	Nas.
103.	<i>Rhododendron</i> ‘Kermesina Rose’	O(K)	++	Nas.
104.	<i>Rhododendron</i> ‘Ledicanense’	O(K)	++	Nas.
105.	<i>Rhododendron</i> ‘Narcissiflora’	O(K)	++	Nas.
106.	<i>Rhododendron</i> ‘Nova Zembla’	O(K)	++	Nas.
107.	<i>Rhododendron</i> ‘Panda’	O(K)	++	Nas.
108.	<i>Rhododendron</i> ‘Rasputin’	O(K)	++	Nas.
109.	<i>Rhododendron</i> ‘Silver Slipper’	O(K)	++	Nas.
110.	<i>Rhododendron impeditum</i> Balf. f. & W. W. Sm.	O	+	Nas.
111.	<i>Rhus typhina</i> L.	O	++	
112.	<i>Ribes spicatum</i> E. Robson	R(Q-F)	+	
113.	<i>Ribes uva-crispa</i> L.	R	+	
114.	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	O	+++	105(A)
115.	<i>Rosa canina</i> L.	R(Rh-Pr)	+	
116.	<i>Salix alba</i> L. ,Pendula’	R(K)	+	
117.	<i>Salix aurita</i> L.	R(Aln.glu.)	+	
118.	<i>Salix caprea</i> L.	R	+	
119.	<i>Salix cinerea</i> L.	R(Aln.glu.)	++	
120.	<i>Salix fragilis</i> L.	R(Sal.pur.)	++	

Tab. 1 (cd.)

1	2	3	4	5
121.	<i>Salix pentandra</i> L.	R(Aln.glu.)	++	
122.	<i>Salix purpurea</i> L.	R(Sal.pur.)	++	
123.	<i>Salix triandra</i> L.	R(Sal.pur.)	+	
124.	<i>Salix viminalis</i> L.	R(Sal.pur.)	++	
125.	<i>Sambucus nigra</i> L.	R	++	
126.	<i>Sambucus nigra</i> L. 'Aurea'	R(K)	+	Nas.
127.	<i>Sambucus nigra</i> L. 'Madonna'	R(K)	+	Nas.
128.	<i>Sorbus aucuparia</i> L. emend. Hedl.	R	++	
129.	<i>Sorbus intermedia</i> (Ehrh.) Pers.	R	+	
130.	<i>Spiraea salicifolia</i> L.	R	++	
131.	<i>Spiraea xvanhouttei</i> (Briot) Zabel	O	++	
132.	<i>Symphoricarpos albus</i> (L.) S. F. Blake	O	++	
133.	<i>Syringa vulgaris</i> L.	O	++	
134.	<i>Taxodium distichum</i> (L.) Rich.	O	+	100, 70, 60, 55, 50(B)
135.	<i>Taxus baccata</i> L.	R	+	Nas.
136.	<i>Thuja occidentalis</i> L.	O	+	
137.	<i>Tilia cordata</i> Mill.	R(Q-F)	+++	90(A)
138.	<i>Tilia platyphyllos</i> L. 'Laciniata'	R(K)	(-)	
139.	<i>Ulmus glabra</i> Huds.	R(Q-F)	+	
140.	<i>Ulmus laevis</i> Pall.	R(Q-F)	+++	100(B); 130(D); 105(III); 105(IX)
141.	<i>Ulmus minor</i> Mill. emend. Richens	R(Q-F)	++	
142.	<i>Viburnum carlesii</i> Hemsl. 'Aurora'	O(K)	++	Nas.
143.	<i>Viburnum opulus</i> L. 'Roseum'	O(K)	+	Nas.
144.	<i>Viburnum plicatum</i> Thunb. 'Grandiflorum'	O(K)	++	Nas.
145.	<i>Viburnum plicatum</i> Thunb. 'Pink Beauty'	O(K)	++	Nas.

1	2	3	4	5
146.	<i>Viburnum plicatum</i> Thunb. 'Watanabe'	O(K)	++	Nas.
147.	<i>Weigela florida</i> DC. 'Variegata'	O(K)	++	Nas.
148.	<i>Weigela florida</i> DC. 'Victoria'	O(K)	++	Nas.
149.	<i>Weigela florida</i> DC. 'Alexandrina'	O(K)	++	Nas.
150.	<i>Weigela florida</i> DC. 'Styriaca'	O(K)	++	Nas.
151.	<i>Vitis vinifera</i> L.	O	+	

Objaśnienia:

Pochodzenie: R – gatunek rodzimego pochodzenia, O – gatunek obcego pochodzenia, K – kultywar, Q-F – gatunek charakterystyczny dla *Quercus-Fageteta*, Aln.glu. – gatunek charakterystyczny dla *Alnetea glutinosae*, V-P – gatunek charakterystyczny dla *Vaccinio-Piceeteta*, Rh-Pr – gatunek charakterystyczny dla *Rhamno-Pruneteta*, Sal.pur. – gatunek charakterystyczny dla *Rhamno-Pruneteta*, Sal.pur. – gatunek charakterystyczny dla *Saliceteta purpureae*;

Liczebność: (–) – nie odnotowany, + – rzadki, ++ – średnio częsty, +++ – częsty;

Uwagi: Nas. – nowe nasadzenia; 105(III) – średnica drzewa [cm] na wysokości 1,30 m; w nawiasie numer sektora na planie (ryc. 1).

Źródło: opracowanie własne.

Parki wokół dawnych dworów i pałaców posiadają często kolekcje cennych gatunków drzew i krzewów. Wykaz takich taksonów drzew w uniejowskim parku nie jest zbyt imponujący, ale niektóre z nich zasługują na uwagę. Do takich należy, pochodzący z Ameryki Północnej, kłęk kanadyjski (amerykański) *Gymnocladus dioicus*. Jest to jeden z rzadziej spotykanych obcych gatunków drzew w parkach województwa łódzkiego. W pobliżu niego rośnie okazałych rozmiarów orzech czarny *Juglans nigra*. Kolejnym rzadkim, obcym gatunkiem jest dąb kaukaski *Quercus macranthera*, którego naturalny zasięg ograniczony jest do państw leżących w rejonie Kaukazu. Na uwagę zasługuje również 5 okazów cypryśnika błotnego *Taxodium distichum*. Pień najgrubszego z nich osiąga średnicę 100 cm w pierśnicy. Drzewo nie posiada korzeni powietrznych. Wśród drzew rosnących w przyzamkowej części parku uniejowskiego odnotowano także platan klonolistny *Platanus hispanica*. Średnica jego pnia wynosi 90 cm.

Prowadzona od 2010 roku rewaloryzacja parku zamkowego w Uniejowie przyczyniła się do wzbogacenia dendroflory tego obiektu. Zwiększeniu uległa liczba gatunków krzewów. W większości zostały one posadzone w przyzamkowej części założenia ogrodowego. W latach 2012–2013 posadzono kilkaset młodych osobników drzew i krzewów. Wśród drzew są to głównie gatunki już rosnące w parku. Natomiast inwentarz krzewów został wzbogacony o kilkadziesiąt nowych taksonów (tab. 1). Do najliczniejszych należy grupa krzewów z rodzaju *Rhododendron* – różanecznik, azalia¹⁵. Większość z nich to odmiany uprawne. Są

¹⁵ Gatunki i odmiany o liściach skórzastych, zimozielonych zwyczajowo nazywane są różanecznikami (rododendronami), a te o liściach miękkich, często owłosionych – azaliami.

wśród nich m.in. azalie: *Rhododendron* 'Anneke' (o dużych żółtych kwiatach), *Rh.* 'Golden Eagle' (kwiaty pomarańczowe), *Rh.* 'Silver Slipper' (kwiaty kremowobiałe), *Rh.* 'Cannon's Double' (kwiaty różowo-żółto-kremowe) oraz różaneczniki: *Rhododendron* 'America' (kwiaty rubinowoczerwone), *Rh.* 'Blutopia' (kwiaty fioletowe), *Rh.* 'Karibia' (kwiaty żółtokremowe), *Rh.* 'Rasputin' (kwiaty jasnofioletowe), *Rh. catawbiense* 'Roseum Elegans' (kwiaty różowofioletowe). W parku posadzono także różanecznik karłowaty *Rhododendron impeditum* 'Azurica' – o fioletowych kwiatach. Inną dość liczną grupą krzewów są derenie *Cornus*. Na uwagę zasługuje dereń biały *Cornus alba* z takimi odmianami jak: *C. a.* 'Aurea' o żółtych liściach, *C. a.* 'Elegantissima' o kremowo obrzeżonych liściach, czy *C. a.* 'Sibirica' z koralowoczerwonymi pędami. Do interesujących gatunków należy dereń kousa *Cornus cousa*, krzew o kwiatach z dużymi białymi podsadkami oraz dereń pagodowy *Cornus controversa* 'Variegata' z białokremowo obrzeżonymi liśćmi. Do dekoracyjnych krzewów należą kalina koreańska *Viburnum carlesii* 'Aurora' z różowymi, silnie pachnącymi kwiatami oraz *Viburnum plicatum* 'Watanabe' z dekoracyjnymi kwiatami. Dendroflorę parku wzbogaciło kilkadziesiąt okazów krzewuszki cudownej *Weigela florida* z takich odmian, jak: *W. f.* 'Variegata' o liściach z żółtobiałym brzegiem, *W. f.* 'Victoria' z brązowoczerwonymi liśćmi i *W. f.* 'Styriaca', której różowe kwiaty ciemniejsze są przed przekwitnięciem. Inne taksony krzewów wprowadzone do dendroflory założenia to: świdośliwa kanadyjska *Amelanchier lamarckii*, hortensja piłkowana *Hydrangea serrata* 'Intermedia', kolkwiczka chińska *Kolkwitzia amabilis*, bez czarna *Sambucus nigra* 'Aurea' z żółtawozłocistymi liśćmi i *S. n.* 'Madonna' o liściach wielobarwnych oraz kilka odmian jaśminowca wonnego *Philadelphus coronarius*.

DYSKUSJA

Prowadzone przez R. Olaczka¹⁶ badania roślinności parku w Uniejowie wykazały obecność 66 gatunków drzew i odmian drzew i krzewów. Powtórna inwentaryzacja dendroflory na początku bieżącego stulecia wykazała występowanie ponad 80 gatunków i odmian drzew i krzewów¹⁷. Obecnie ich liczba przekroczyła 150 taksonów. W analizowanym okresie dendroflora parku uległa zmianie ilościowej i jakościowej. Wśród drzew, których obecnie nie odnotowano w parku, są m.in.: leszczyna turecka *Corylus colurna*, jabłoń śliwolistna *Malus prunifolia*, topola czarna odm. piramidalna *Populus nigra* 'Italica', lipa szerokolistna *Tilia platyphyllos* 'Laciniata'¹⁸. Znacznie zmniejszył się udział w drzewostanie parku wiązów, które były znaczącym składnikiem warstwy drzew w regenerującym

¹⁶ R. Olaczek, *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*.

¹⁷ H. Andrzejewski, J. K. Kurowski, *Park zamkowy w Uniejowie*.

¹⁸ W. Tybura-Nykiel, *Wykorzystanie różnorodności roślin Parku Uniejowskiego w edukacji ekologicznej*, praca magisterska, Katedra Ochrony Przyrody UŁ, Łódź 2005.

grądzie wilgotnym¹⁹. Najbardziej narażony na całkowitą zagładę jest wiąz górski *Ulmus scabra*, który przetrwał w postaci pojedynczych okazów. Gatunek ten był najczęściej usuwanym drzewem w trakcie rewaloryzacyjnych prac prowadzonych w parku²⁰. Do silnie zagrożonych gatunków drzew parku należy również kasztanowiec zwyczajny *Aesculus hippocastanum*, którego okazy w większości zaatakowane są przez szrotówka kasztanowiaczka. Znacznie zmniejszony został w drzewostanie parku udział brzozy brodawkowanej *Betula pendula*, która była dość częstym składnikiem warstwy drzew grądu²¹. Obecnie przetrwały pojedyncze stare okazy tego drzewa. Natomiast nie odnaleziono brzozy omszonej *Betula pubescens*.

Rewaloryzacja parku zamkowego w Uniejowie prowadzona jest w kierunku zachowania jego naturalnego krajobrazowego charakteru. Zabieg ten ma szczególne znaczenie w części zachodniej parku, która posiada prawie leśny charakter. Można przypuszczać, że w przeszłości miała ona podobny charakter. Niestety, brak jakichkolwiek źródeł, które potwierdziłyby te przypuszczenia. Działanie to powinno polegać na wykonywaniu tylko niezbędnych zabiegów pielęgnacyjnych, takich jak usuwanie suchych gałęzi oraz drzew całkowicie suchych, głównie tych występujących wzdłuż alejek oraz miejsc częściej uczęszczanych. We wnętrzach północnej części parku zabiegi te powinny być ograniczone do niezbędnego minimum. Pozwoliłoby to na dalszy wzrost naturalności tego obszaru. Spełniałby on cele ochronne i edukacyjne. Najważniejszym celem byłoby tutaj więc zachowanie różnorodności florystycznej i faunistycznej obszaru parkowego występującego w dolinie rzecznej. Jako dodatkowy element wspomagający zachowanie różnorodności gatunkowej parku wymienić należy pozostawienie około trzymetrowych stojących pni po obumarłych i dziuplastych drzewach, które stanowiły ostoje oraz dogodne miejsca żerowania dla ptaków, bezkręgowców oraz innych gatunków zwierząt²².

Południowa część parku, wokół zamku i dawnych starorzeczy, jest najbardziej reprezentacyjną częścią tego obiektu. Wymaga ona także dużo większej uwagi oraz szczególnych zabiegów pielęgnacyjnych. Tu znajdują się najbardziej interesujące okazy drzew rodzimych, także o pomnikowych rozmiarach, oraz gatunki egzotyczne, takie jak: cypryśnik błotny, platan klonolistny oraz kłęk kanadyjski. Zabiegi pielęgnacyjne na tym obszarze powinny obejmować usunięcie suchych gałęzi z drzew wzdłuż alejek, jak i tych we wnętrzach parkowych. Należy również usunąć drzewa całkowicie suche i zamierające oraz stanowiące zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi odwiedzających park, czyli przede wszystkim drzewa silnie pochylone, próchniejące i zagrzybione. Wskazane jest pozostawienie jak

¹⁹ R. Olaczek, *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*.

²⁰ M. Łuczak, *Rewaloryzacja dendrologiczna z wykazem zabiegów ochronnych...*

²¹ R. Olaczek, *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*.

²² M. Łuczak, *Rewaloryzacja dendrologiczna z wykazem zabiegów ochronnych...*

największej ilości tzw. martwego drewna (głównie w leśnej części parku), które przyczyni się do zwiększenia różnorodności biologicznej obiektu²³.

Układ wodny parku, czyli pozostałości dawnych starorzeczy, powinny być utrzymane w obecnym stanie. Układ przestrzenny obiektu należy utrzymywać w charakterze zbliżonym do historycznego. Aleje parkowe, w przypadku obumierania drzew i ich niezbędnego usuwania, powinno się uzupełniać zgodnie z ich aktualnym składem gatunkowym.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Dendroflorę parku zamkowego w Uniejowie buduje 151 rodzimych i obcych taksonów drzew i krzewów.

Rodzime gatunki drzew i krzewów są bardzo ważnym składnikiem wysokiej zieleni uniejowskiego parku. Stanowią one około 50% ogółu stwierdzonych gatunków.

Najcenniejszymi składnikami zieleni parku są: kłęk kanadyjski *Gymnocladus dioicus*, dąb kaukaski *Quercus macranthera*, cypryśnik błotny *Taxodium distichum* oraz platan klonolistny *Platanus x hispanica*.

W latach 2013–2014 dendroflorę parku wzbogacono o 62 taksony, głównie odmian uprawnych.

Należy zachować naturalny, leśny charakter zachodniej części parku. Wskazane jest pozostawienie jak największej ilości tzw. martwego drewna, co przyczyni się do zwiększenia różnorodności biologicznej obiektu.

Bibliografia

- Andrzejewski H., Kurowski J. K., *Park zamkowy w Uniejowie. Ścieżka edukacyjno-turystyczna*, Urząd Miasta, Uniejów 2004.
- Bugała W., *Drzewa i krzewy dla terenów zieleni*, PWRiL, Warszawa 2000.
- Chlebowski B. (red.), *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, Druk „Wieków”, Nowy Świat, Nr 61, Warszawa 1892.
- Czekalski M., *Różaneczniki*, PWRiL, Warszawa 1991.
- Drzał M., *Parki w Polsce*, Dokumentacja Geograficzna IGiPZ PAN, 1–2, 1975.
- Fijałkowski D., Kseniak M., *Parki wiejskie Lubelszczyzny*, PWN, Warszawa 1982.
- Hereźniak J., *Mocarze czasu – pomnikowe drzewa w świecie i na ziemi łódzkiej*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź 2013.
- Hieke K., *Praktická dendrologie*, SZN, Praha 1978.
- Krantz L., *Zamek w Uniejowie*, PWN, Warszawa–Poznań 1980.
- Kucharski L., *Ochrona prawna starych drzew w województwie łódzkim – stan obecny i propozycje*, [w:] *Dendrologia w badaniach środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego. Historia, stan obecny i wizja przyszłości*, Materiały Zjazdu Sekcji Dendrologicznej Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Szklarska Poręba, 25–27 czerwca 2008, Sekcja Dendrologiczna PTB, Poznań 2008.

²³ J. Solon, *Ekologiczna rola martwego drewna w ekosystemach leśnych – dyskusja wybranych zagadnień w świetle literatury*, raport z projektu „Podstawy trwałego i zrównoważonego zagospodarowania lasów w Leśnych Kompleksach Promocyjnych 1999–2002”.

- Kułak A., Sender J., *The state of dendroflora preservation in urban and rural ex-manor park*, Teka Kom. Ochr. Kszt. Środ. Przyr. – OL PAN 9, 2012.
- Latowski K., Zieliński J., *Parki wiejskie – wybrane zagadnienia geobotaniczne i kulturowe*, [w:] M. Wojterska (red.), *Szata roślinna Wielkopolski i Pojezierza Południowopomorskiego*, przewodnik sesji terenowych 52 Zjazdu PTB, 24–28 września 2001, Poznań 2001.
- Łuczak M., *Rewaloryzacja dendrologiczna z wykazem zabiegów ochronnych i uzupełnień w drzewostanie parku zabytkowego w Uniejowie*, Towarzystwo Ochrony Krajobrazu, Łódź 2011.
- Malicki M., *Drzewa i krzewy parku przypalacowego w Maciejowcu*, Rocznik Dendrologiczny 53, 2005.
- Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H., Zajac A., Zajac M., *Flowering plants and pteridophytes of Poland a checklist. Krytyczna lista roślin naczyniowych Polski*, Instytut Botaniki im. Władysława Szafera, PAN, Kraków 2002.
- Ojrzyńska G., *Zespół parkowo-zamkowy w Uniejowie. Projekt techniczny szaty roślinnej dla wybranych fragmentów obiektu*, Urząd Gminy, Uniejów 2013.
- Olaczek R., *Parki wiejskie ostoją rodzimej flory leśnej*, Chrońmy Przyrodę Ojczyzn, 28 (2), 1972.
- Olaczek R., *Park w Uniejowie – zagadnienie regeneracji naturalnego zespołu roślinnego*, Acta Univ. Lodz., Ser. II, 2, 1976.
- Olaczek R., *Funkcje parków wiejskich. Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego*, Zakład Ochrony Przyrody PAN, Kraków 1978.
- Piotrowska-Nosek K., *Analiza historyczna. Park Zamkowy w Uniejowie*, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, Warszawa 2003.
- Seneta W., *Dendrologia*, PWN, Warszawa 1987.
- Seneta W., Dolatowski J., *Dendrologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Solon J., *Ekologiczna rola martwego drewna w ekosystemach leśnych – dyskusja wybranych zagadnień w świetle literatury*, raport z projektu „Podstawy trwałego i zrównoważonego zagospodarowania lasów w Leśnych Kompleksach Promocyjnych 1999–2002”, www.igipz.pan.pl/tl_files/igipz/ZGiK/projekty/martwe_drewno/solon_drewno.pdf
- Szczepanik-Janyszek M., Wiland-Szymańska J., *Park przydworowy w Mikuszewie – interesujący obiekt przyrodniczy Żerkowsko-Czeszewskiego Parku Krajobrazowego*, Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu, CCCXXII, Bot. 3, 2000.
- Szymczak J., *Uniejów. Dzieje miasta*, Towarzystwo Przyjaciół Uniejowa i Polskie Towarzystwo Historyczne, Łódź–Uniejów 1995.
- Truchan M., Sobisz Z., *Parki podworskie wschodniej części Wysoczyzny Damnickiej*, Słupskie Prace Botaniczne, 2, 2005.
- Tybura-Nykiel W., *Wykorzystanie różnorodności roślin Parku Uniejowskiego w edukacji ekologicznej*, praca magisterska, Katedra Ochrony Przyrody UŁ, Łódź 2005.

DENDROFLORA OF THE CASTLE PARK IN UNIEJÓW – CURRENT CONDITION AND CHANGES

Summary

The castle park in Uniejów was founded between 1860 and 1870. Today it has an area of 32 ha and 151 taxa of trees and shrubs, which consist of 101 native and non-native species of trees and bushes and 50 cultivated varieties. Owing to the natural character of trees found in most of the park area its dendroflora mainly consists of native species, of which *Quercus robur*, *Fraxinus excelsior*, *Ulmus laevis* and *Fagus sylvatica* stand out because of their size. The most valuable taxa include *Gymnocladus dioica*, *Juglans nigra*, *Quercus macranthera*, *Taxodium distichum* and *Platanus x hispanica*. In the past there were some tree species which are not found in the park today, such as *Corylus colurna*, *Malus prunifolia*, *Populus nigra* ‘Italica’, or *Tilia platyphyllos* ‘Laciniata’. In the

years 2013–2014, 62 taxa were added to the park dendroflora. They mainly consist of cultivated species of shrubs, mostly colourful varieties of *Rhododendron*. The revitalisation of the castle park that is now under way is aimed at preservation of its natural landscape, especially in its northern part that is covered by forest.

Słowa kluczowe: dendroflora, park zamkowy, Uniejów, rewitalizacja

Key words: dendroflora, castle park, Uniejów, revitalisation